

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Με δέος δέχθηκα να γράψω τον πρόλογο, στους δύο τιμητικούς τόμους, που σήμερα επιδίδονται στη Μαρία Νεγρεπόντη-Δελιβάνη. Δέος, που δικαιολογείται από τη λαμπρή της σταδιοδρομία, για πολλές δεκαετίες, που η φωτεινή της παρουσία δέσποζε στο Πανεπιστήμιό μας. Δέος, γιατί με πολλούς τρόπους “είμαστε όλοι παιδιά της”. Δέος, γιατί διερωτήθηκα αμέτρητες φορές για το τι μπορεί κανείς να πει γι’ αυτή τη σπουδαία γυναίκα, που να χωράει μέσα σε λίγες σελίδες. Αλλά, και δέος, επειδή η καριέρα που διαδέχθηκε το τέλος της προηγούμενης, της πανεπιστημιακής, είναι ακόμη πιο αστραφτερή και σημαντική από ό,τι η προηγούμενη και πιο γεμάτη με αξιόλογες δραστηριότητες και διεθνή αναγνώριση.

Το Τμήμα Εφαρμοσμένης Πληροφορικής, στη Γενική Συνέλευση της 21/5/2002 ομόφωνα αποφάσισε να τιμήσει τη Μαρία Νεγρεπόντη-Δελιβάνη, ως ελάχιστη αναγνώριση της ανεκτίμητης προσφοράς της στο Πανεπιστήμιό μας γενικά, αλλά και σε καθένα, από τους περισσότερους από μας, προσωπικά. Αποφάσισε να την τιμήσει, αν και γνώριζε ότι κατακλύζεται, κυριολεκτικά, από τιμές, και στη χώρα μας και στο εξωτερικό, ότι έχει προσκλήσεις για συνέδρια και διαλέξεις από ολόκληρη την υφήλιο, ότι οι δημοσιεύσεις της σε πολλές γλώσσες είναι πληθωρικές, ότι οι απόψεις της είναι ευρύτερης αποδοχής, αλλά ωστόσο με την ακράδαντη πεποίθηση ότι η τιμή που της γίνεται σήμερα θ’ αγγίξει πιο βαθιά την ψυχή της, μια και προέρχεται από “τα δικά της παιδιά”.

Και πριν αναφερθώ, όπως είθισται, στις σπουδές, στην έρευνα και στις δημοσιεύσεις της, στη διδασκαλία της, στις σχέσεις με τους παλιούς βοηθούς και φοιτητές της, καθώς και στις υπέρτατες τιμές και διακρίσεις που της έγιναν και συνεχίζουν να της γίνονται, επείγομαι να αναφερθώ σε ορισμένες αντιδράσεις της, χαρακτηριστικές του υψηλού ήθους, της ακεραιότητας, της υπευθυνότη-

τας, της πρωτότυπης σκέψης της, αλλά και της ανεξαρτησίας της.

Πριν χρόνια, είχα την τύχη να αρχίσω την πανεπιστημιακή μου σταδιοδρομία, ως βοηθός της σήμερα τιμώμενης, και κάποια ομάδα φοιτητικής παράταξης, κατευθυνόμενη ίσως από συμφέροντα άλλων, στρεφόταν καθημερινά εναντίον της με τρόπους αρκετά εκνευριστικούς. Όταν διαπίστωσα ότι η κυρία Δελιβάνη είχε βαθμολογήσει με άριστα την κόλλα διαγωνισμού του επικεφαλής αυτής της ομάδας της έδωσα αμέσως συγχαρητήρια. “Και, λοιπόν, τι σχέση έχει η επίδοσή του στα μαθήματα, που είναι λαμπρή, με τη συμπεριφορά του που είναι αξιοθρήνητη; Όμως, εμείς όλοι είμαστε δημόσιοι λειτουργοί, και η Πολιτεία μας εμπιστεύθηκε το υπέρτατο καθήκον να κρίνουμε δηλαδή, με απόλυτα αντικειμενικό τρόπο, τα Ελληνοπούλα. Οι συμπάθειες και οι αντιπάθειές μας δεν έχουν θέση και σας παρακαλώ να μην το ξεχάσετε ποτέ”, μου απάντησε. Και λίγο πριν καταληφθεί από το όριο ηλικίας τη συνάντησα ένα βράδυ σε σπίτι κοινών μας φίλων και ήταν πολύ συγχυσμένη. “Φαντάσου”, μου είπε, “ο Τάδε συνάδελφος αρνήθηκε να δώσει συστατική επιστολή σε άριστη φοιτήτρια, επειδή στη Γ.Σ. δεν ψήφισε μαζί του. Πώς να πάει, έτσι, μπροστά το ελληνικό Πανεπιστήμιο”;

Αφότου έφυγε από την ενεργό υπηρεσία δεν ξαναπάτησε στο Πανεπιστήμιο. Σε κάποιο από τα τηλεφωνήματά μας της μετέφερα το παράπονο πολλών από μας, γιατί δεν έρχεται να μας δει. “Δεν έχω πια καμιά δουλειά εκεί”, μου απάντησε κοφτά. “Αλίμονό μου αν δεν είχα κάτι καλύτερο να κάνω, από του να περιφέρομαι άσκοπα στους διαδρόμους, ή να επισκέπτομαι γραφεία, εμποδίζοντας τους εν ενεργεία να κάνουν τη δουλειά τους. Άλλωστε, όταν ήμουν εν ενεργεία, έβλεπα με οίκτο και θλίψη, όσους από τους πρώην δεν είχαν κατορθώσει να γεμίσουν παραγωγικά το χρόνο τους, και τριγύριζαν στα παλιά τους λημέρια, ζητώντας γραφεία, τηλέφωνα, εξυπηρετήσεις, κλπ. Μακριά από μένα όλα αυτά. Έχω τόσες ασχολίες

που δε μου φθάνει η ημέρα. Ωστόσο, το ξέρετε βέβαια ότι βρίσκω πάντα χρόνο για σας, όταν χρειάζεστε τη βοήθεια ή τη συμβουλή μου”.

Οι εκπλήξεις μου, όμως, με την τιμώμενη σήμερα δεν τελείωσαν εκεί. Λίγο μετά αφού έφυγε από το Πανεπιστήμιο, η γραμματεία με πληροφόρησε ότι είχε λάβει έγγραφό της με το οποίο έκανε γνωστή την επιθυμία της να μην της δοθεί ο τίτλος της ομότιμης. Την πήρα στο τηλέφωνο για να βεβαιωθώ. “Α, ναι”, μου είπε. “Ξέρεις, διαφωνώ κάθετα με τη σχετική διαδικασία, αλλά επιπλέον απεχθάνομαι και τις ‘μούμιες’. Κι’ αυτή η προσφώνηση μου θυμίζει μαυσωλείο, τη βρίσκω πολύ βαριά για τα γούστα μου, και τελικά, διερωτώμαι, αλήθεια, τι να την κάνω, τι θα μου προσθέσει;”

Αλήθεια, τι θα της προσθέσει; Στα 5 περίπου χρόνια, αφότου έφυγε από το Πανεπιστήμιο, έχει δεχθεί υπέρτατες τιμές, διακρίσεις και αναγνωρίσεις του επιστημονικού της έργου, περισσότερες ίσως από όσες σε ολόκληρη την πανεπιστημιακή της ζωή. Τρία Πανεπιστήμια από την Ελλάδα, τα Βαλκάνια και την Ασία την ανακήρυξαν επίτιμη διδάκτορά τους. Μεγάλη και σπάνια τιμή, όπως είναι γνωστό, για πανεπιστημιακούς επιστήμονες. Δύο διεθνείς σημαντικές ενώσεις οικονομολόγων την εξέλεξαν αντιπρόεδρο του Δ.Σ. και διευθύντρια για την Ελλάδα. Διεθνής Ένωση οικονομολόγων, με μέλη σε 33 χώρες από ολόκληρη την υφήλιο, την υπέδειξε ως πρόεδρο επιτροπής εκ προσωπικοτήτων, με στόχο την προβολή της Ένωσης και του έργου της. Εδώ και 4 χρόνια η κυρία Δελιβάνη, για να τιμήσει τον εκλιπόντα σύζυγό της, καθηγητή Δημήτριο Δελιβάνη, έχει ιδρύσει ένα Ίδρυμα επιστημονικών δραστηριοτήτων, που συνεργάζεται στενά με όλα τα Πανεπιστήμια της Βόρειας Ελλάδος και με πολυάριθμα του εξωτερικού. Ήδη υπήρξαν ή είναι σε λειτουργία συνεργασίες για σημαντικές δραστηριότητες με το ΑΠΘ., το της Δυτικής Μακεδονίας και το Δημοκρίτειο της Θράκης. Μια σύντομη ανάγνωση των δραστηριοτήτων του Ιδρύματος Δελιβάνη με πληροφορεί ότι στο διά-

στημα 2000-2005 η πρόεδρος του, που σήμερα την τιμά το Τμήμα μας,

- * δημοσίευσε 116 άρθρα, σε επιστημονικά περιοδικά, σε πρακτικά επιστημονικών συνεδρίων, στον ημερήσιο και περιοδικό Τύπο της Ελλάδος και του εξωτερικού,
- * κυκλοφόρησε 3 ογκώδη συγγράμματα, από τα οποία το ένα μεταφράστηκε στα γαλλικά και ρουμανικά, από γνωστούς εκδοτικούς οίκους, και παρουσιάστηκε στη Σορβόνη και στην Ακαδημία Επιστημών του Βουκουρεστίου,
- * προσκλήθηκε ως βασική εισηγήτρια σε διεθνή συνέδρια που έλαβαν χώρα στο Neuchâtel της Ελβετίας, στο Μαρόκο, στο Μοντρεάλ, στη Σόφια, στο Targoviste της Ρουμανίας, στο Wroslaw της Πολωνίας, στο Παρίσι, στο Port-au-Prince της Αϊτής, στην Almaty του Kazakhstan, στη Μαδαγασκάρη, στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου, στο Δημοκρίτειο της Κομοτηνής, στο Τουρίνο, στην Aix-en-Provence,
- * προσκλήθηκε για μαθήματα, διαλέξεις, τοποθετήσεις και εισηγήσεις στη διημερίδα του ΣΥΝ στο Ζάππειο, από το ΠΑΜΕ στο Πέραμα, από την Εταιρία Θρακικών Σπουδών στην Κομοτηνή, από το Οικονομικό Τμήμα του ΑΠΘ, για τα εγκαίνια της Βιβλιοθήκης Δελιβάνη, από την Κίνηση Πολιτών στο ξενοδοχείο Καψής, από την Κίνηση Διανοούμενων Καλλιτεχνών της Λάρισας, από το Πανεπιστήμιο Πατρών, από το ΚΚΕ για το Μπελογιάννη στο ΑΠΘ, από το Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, από το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο, από το Πανεπιστήμιο του Targoviste κ.ά. Στο διάστημα αυτό, εξάλλου, η κυρία Δελιβάνη έδωσε πολλές δεκάδες συνεντεύξεις για τα βιβλία της, αλλά και για επίκαιρα θέματα ελληνικά και διεθνή, ενώ πολυπληθή ΜΜΕ στην Ελλάδα και στο εξωτερικό ασχολήθηκαν με τα έργα, τις ιδέες και τις απόψεις της.

Εξάλλου, το δίτομο έργο που γράφτηκε προς τιμή της, μαρτυρεί την εξαιρετική εμβέλεια της επιστημονικής της προσωπικότητας, με 67 εργασίες, από επιστήμονες όλου του κόσμου, που γράφτηκαν σε τρεις γλώσσες και περιέχονται σε 1800 σελίδες.

Η λαμπερή προσωπικότητα της τιμώμενης σήμερα είναι αποτέλεσμα φυσικών χαρισμάτων, αλλά και συνεπούς και σκληρής εργασίας. Τελείωσε τη Σχολή Νομικών και Οικονομικών Επιστημών του ΑΠΘ με το μεγαλύτερο άριστα που είχε να δοθεί χρόνια (9.12/14). Στη συνέχεια, με υποτροφία της Γαλλικής Κυβέρνησης τόλμησε να γραφτεί σ' ένα πρόγραμμα διδακτορικού της Σορβόνης, το φημισμένο Doctorat d' Etat στις οικονομικές επιστήμες, που ήταν το δυσκολότερο και το πιο απαιτητικό της Ευρώπης. Το τελείωσε με άριστα και έπαινο και με διατριβή που κρατήθηκε για τις καλύτερες του έτους. Συμπλήρωσε τις μεταπτυχιακές της σπουδές στο London School of Economics, και στο Πανεπιστήμιο του Berkeley των ΗΠΑ. Αμέσως, μετά, υποστήριξε τη διατριβή της επί υφηγεσία, στο ΑΠΘ, και της ανατέθηκε εντολή διδασκαλίας από το 1961. Ταυτόχρονα, είχε εντολή διδασκαλίας και στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, που τότε ήταν ΑΒΣΘ. Η ανεξάρτητη κυρία Δελιβάνη προτίμησε, τελικά, την ΑΒΣΘ και όχι το ΑΠΘ, όπου είχε διαπρέψει, γιατί δεν ήθελε να την συνδέουν με υπόνοιες οικογενειοκρατίας.

Η ΑΒΣΘ αποδείχθηκε μια νέα Σχολή, χωρίς παράδοση, που υποχρεώθηκε να εκλέξει, μέσα σε ελάχιστο χρόνο, πολυάριθμους διδάσκοντες. Αυτές οι βεβιασμένες ενέργειες ήταν καθοριστικές, σημάδεψαν στη συνέχεια, όλες τις φάσεις ανάπτυξης αυτής της Σχολής παρεμποδίζοντας τη δημιουργία συνοχής, την εγκαθίδρυση εμπιστοσύνης, και τη δυνατότητα ειλικρινούς συνεργασίας μεταξύ των μελών ΔΕΠ. Ωστόσο, η ΑΒΣΘ είχε τη μεγάλη τύχη να έχει, από τα πρώτα μέλη ΔΕΠ της την σήμερα τιμώμενη. Παρόλο που αναγκάστηκε να λειτουργήσει σε όχι πάντοτε φιλικό και συνεργάσιμο περιβάλλον, κατόρθωσε με υπεράνθρωπες προσπάθειες και απεριόγραπτες

αντιξοότητες, να θέσει, όχι μόνο τις βάσεις για την εξέλιξή της, αλλά και να την οδηγήσει στην πανεπιστημιοποίηση με την τωρινή ονομασία του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Κι ακόμη, η κυρία Δελιβάνη μπόρεσε να εξασφαλίσει στην ΑΒΣΘ ένα θαυμάσιο δικό της κτίριο, μετά από 37 χρόνια κυριολεκτικά “νομαδικής ζωής”. Αυτό το τελευταίο έγινε πραγματικότητα, χάρις στην ευαισθησία του τότε υφυπουργού Παιδείας κ. Στέλιου Παπαθεμελή, και στην άριστη συνεργασία του με την κυρία Δελιβάνη. Και ήταν η ΑΒΣΘ, που αργότερα έγινε Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, το πρώτο ΑΕΙ που χάρισε στην Ελλάδα την πρώτη γυναίκα πρύτανη, και μάλιστα που εκλέχτηκε τρεις φορές, στο πρόσωπο της τιμώμενης σήμερα.

Επί πολλά χρόνια η κυρία Δελιβάνη ήταν ίσως η μοναδική οικονομολόγος της ΑΒΣΘ και δίδασκε ατελείωτο αριθμό μαθημάτων. Από τα χέρια της βγήκαν χιλιάδες επιστήμονες που τώρα στέλεχώνουν τα ΑΕΙ της Ελλάδος και όχι μόνο, καθώς και τον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα. Εξάλλου, δεκάδες διδάκτορες είχαν τη Μαρία Νεγρεπόντη-Δελιβάνη ως επιβλέπουσα. Η κυρία Δελιβάνη είχε και διατηρεί άριστες σχέσεις με παλιούς φοιτητές της, έχει γράψει βιβλία με μερικούς απ’ αυτούς, και ακόμη και τώρα γράφει συστατικές επιστολές για όσους θέλουν να συνεχίσουν τις σπουδές τους στο εξωτερικό. Η προσπάθεια ζωής της ήταν να αναπτύξει την κρίση των φοιτητών της, να αποθαρρύνει την αποδοχή εννοιών και καταστάσεων χωρίς προηγούμενο προβληματισμό, να συμβάλλει στη δημιουργία ανεξάρτητων επιστημόνων.

Το συγγραφικό έργο της κυρίας Δελιβάνη είναι εντυπωσιακά ογκώδες, έχει τύχει πολλαπλών αναγνωρίσεων και είναι εξαιρετικά σημαντικό: 37 συγγράμματα και περίπου 500 άρθρα, στην ελληνική, γαλλική, αγγλική, ρουμανική, βουλγαρική, ισπανική γλώσσα και, φυσικά, συνεχίζεται με αμείωτους ρυθμούς. Είναι, πραγματικά, εντυπωσιακή η ευκολία με την οποία συγγράφει, η συσσώρευση γνώσεων που έχει αποκτήσει, η ταχύτητα σύνθεσης και συνδυασμών που επιτυγχάνει, αλλά και η

αξιοθαύμαστη φυσική της αντοχή. Το έργο της έχει τύχει γενικότερης αναγνώρισης, με πρώτα βραβεία, επαίνους, μεταφράσεις σε άλλες γλώσσες, περισσότερες εκδόσεις της μιας, προσέλκυσης του ενδιαφέροντος των ΜΜΕ με πολύ καλές κριτικές, και βέβαια διάθεση πολυάριθμων αντιτύπων στο ελεύθερο εμπόριο. Εκτός από τα καθαρά διδακτικά της βιβλία η κυρία Δελιβάνη φρόντιζε πάντα να συμπληρώνει τις γνώσεις των φοιτητών της με προβληματισμό επάνω σε επίκαιρα θέματα, όπως ανάμεσα και σε άλλα το κλασσικό της βιβλίο για την ελληνική οικονομία, αυτό για την αμφισβήτηση των αιτίων της ανεργίας, το άλλο για την ελληνική βιομηχανία, για την περιφερειακή ανάπτυξη, για την παγκοσμιοποίηση, για την κατανομή του εισοδήματος, για τις δημόσιες και ιδιωτικές επιχειρήσεις κ.ά.. Εξάλλου, βιβλία και άρθρα της έχουν δημοσιευθεί σε γνωστά επιστημονικά περιοδικά, καθώς και από γνωστούς εκδοτικούς οίκους της Ευρώπης και όχι μόνο. Έχει αναλάβει έρευνες από πολυάριθμους διεθνείς οργανισμούς και υπήρξε σύμβουλος του Υπουργείου Συντονισμού, του ΟΟΣΑ Παρισίων, του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου της Μασσαλίας, του Δήμου Καλαμαριάς. Έχει προσκληθεί για επίσημη επίσκεψη στις ΗΠΑ από το State Department, έχει εκλεγεί ως Jean Monnet στο Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο της Φλωρεντίας, έχει πάρει υποτροφία για έρευνα από το ΝΑΤΟ, καθώς και από τον ΟΟΣΑ, έχει πάρει το πρώτο βραβείο της Ακαδημίας Αθηνών, από κοινού με την παλιά της φοιτήτρια τη Βάσω Πορταρίτου, για το βιβλίο της περιφερειακής ανάπτυξης στην Ελλάδα. Για την κοινωνική της προσφορά έχει τιμηθεί με 5 χρυσά μετάλλια από την Αρχιεπισκοπή Θεσσαλονίκης,

Γι' αυτή τη φωτεινή μορφή, στην οποία το Πανεπιστήμιό μας και οι περισσότεροι από μας, οφείλουμε πάρα πολλά, θα μπορούσα να μιλήσω για ώρες και να γεμίσω αμέτρητες σελίδες. Έχω, όμως, εξαντλήσει τα περιθώρια και επιθυμώ, μόνο, να προσθέσω ότι είμαι εξαιρετικά ευτυχής για τη πρωτοβουλία του Τμήματός μας, της Εφαρ-

μοσμένης Πληροφορικής, να συγκεντρώσει τις εργασίες και να τις εκδώσει σε δύο Τόμους προς τιμή της Μαρίας Νεγρεπόντη-Δελιβάνη. Της τους επιδίδω με την αγάπη όλων μας και της εύχομαι, εκ μέρους όλων, να συνεχίσει τη δεύτερη λαμπρή της σταδιοδρομία για πολλά ακόμη χρόνια, αλλά και να βρίσκει πάντα λίγο χρόνο και για μας.

Αναστάσιος Κάτος
Καθηγητής Τμήματος Εφαρμοσμένης Πληροφορικής